

**OPTYMALNE ZABEZPIECZENIE ŻYWNOŚCIOWE BATALIONU
ZMECHANIZOWANEGO W DZIAŁANIACH OBRONNYCH DETERMINANTĄ
WŁAŚCIWEGO WYKONANIA ZADAŃ**

**OPTIMAL FOOD PROTECTION OF THE MECHANIZED BATALION IN
DEFENSE ACTIVITIES DETERMINANT OF PROPER PERFORMANCE OF
TASKS**

Paweł KLER

pawel.kler@wat.edu.pl

<https://orcid.org/0000-0002-8031-723X>

Wojskowa Akademia Techniczna
Wydział Bezpieczeństwa, Logistyki i Zarządzania
Instytut Logistyki

Bartosz SZCZYGIELSKI

bartosz.szczygielski@student.wat.edu.pl

Wojskowa Akademia Techniczna
Pion Ogólny
2 Batalion Szkolny

Streszczenie: W artykule zaprezentowano koncepcję zabezpieczenia żywnościowego batalionu zmechanizowanego w działaniach obronnych. Dokonano tego przez zidentyfikowanie obszaru procesu organizacji żywienia żołnierzy na szczeblu batalionu w czasie działań taktycznych, przedstawienie możliwości żywienia wojsk na szczeblu batalionu w działaniach obronnych oraz zaprezentowanie optymalnej koncepcji zabezpieczenia żywnościowego batalionu w założonej sytuacji działań taktycznych. W wyniku przeprowadzonych rozważań wypracowano wnioski końcowe, które jednoznacznie wykazują zależność między optymalnym zabezpieczeniem pod względem żywnościowym batalionu zmechanizowanego w obronie a bezpieczeństwem wykonania postawionych przed dowódcą batalionu zadań bojowych.

Abstract: The article presents the concept of food supplies for the mechanized battalion in defense operations. It was done by identifying the area of the organization of feeding soldiers at the battalion level during tactical operations, presenting the possibilities of feeding the forces at the battalion level in defense operations, and presenting the optimal concept of food supplies for the battalion in the assumed situation of tactical operations. As a result of the considerations, conclusions were developed, which clearly show the relationship between optimal food supplies of the mechanized battalion in defense and the security of the combat tasks put before the battalion commander.

Słowa kluczowe: żywienie, bezpieczeństwo, batalion, obrona, działania taktyczne

Keywords: nutrition, security, battalion, defense, tactical operations

WSTĘP

Większość działań w wojsku jest uzależnionych od różnych zasobów, np. amunicji, paliwa, środków transportu oraz także od zapasów zaopatrzenia żywnościowego – zarówno w czasie pokoju, jak i wojny. W przypadku, gdy żołnierze nie są odpowiednio odżywieni, to ich zdolność bojowa, morale czy choćby chęć do wykonywania zadań, znacząco spada. Odpowiednie żywienie może nie

tylko zwiększyć komfort bytowania podczas konfliktu zbrojnego, ale również wpłynąć na zmniejszenie strat. Żołnierz źle żywiony po pewnym czasie może utracić zdolność bojową.

Organizacja żywienia wojsk w działaniach bojowych, zależy od klimatu, wysokości nad poziomem morza, temperatury, wysokości szczybla oraz rodzaju prowadzonych działań. Inaczej przebiegają te procesy w natarciu, marszu czy obronie. Realizacja żywienia to nie tylko przygotowywanie posiłków, ale również wszystkie czynności związane z pozyskaniem, gromadzeniem, dostarczaniem, przygotowaniem i wydaniem środków zaopatrzenia żywnościowego. Do realizacji tych wszystkich procesów niezbędne jest rzetelne planowanie. Naliczenie potrzeb bieżących oraz wielkość zapasów potrzebnych do wykonywania tych zadań.

Głównym celem artykułu jest zaprezentowanie wariantu koncepcji zabezpieczenia żywnościowego batalionu zmechanizowanego w obronie oraz kalkulacji taktycznych w tym zakresie. Dodatkowo celem pośrednim jest przedstawienie możliwości realizacji zabezpieczenia żywnościowego przez batalionowy punkt żywnościowy.

1. ORGANIZACJA ŻYWIENIA WOJSK W WARUNKACH POLOWYCH NA SZCZEBLU TAKTYCZNYM

1.1 Charakterystyka systemu żywienia w warunkach bojowych

Głównym celem funkcjonowania systemu zabezpieczenia żywnościowego w czasie wojny jest zachowanie ciągłości dostaw żywności, sprzętu służby żywnościowej oraz wody, a także przygotowywanie i wydawanie posiłków. Działanie systemu zabezpieczenia żywnościowego w czasie działań bojowych determinują: ustalanie źródeł pozyskania środków żywnościowych, ich gromadzenie i przechowywanie, planowanie użycia, dystrybucji oraz przygotowywanie i wydawanie posiłków. Żywienie wojsk w czasie działań bojowych realizowanych w ramach I szczybla taktycznego prowadzone jest w oparciu o polowe punkty żywnościowe.

Polowy punkt żywnościowy – zespół sił i środków, rozwinięty w określonym rejonie i przeznaczony do utrzymywania niezbędnych zapasów środków spożywczych oraz do przygotowywania i wdawania posiłków dla żołnierzy będących na zaopatrzeniu żywnościowym tego punktu (Kurasiński, 2014).

Polowy punkt żywnościowy w pierwszej kolejności powinien być zaopatrywany przez przełożonego lub w szczególnych przypadkach może pobierać produkty żywnościowe własnym transportem. Dostawy środków zaopatrzenia planowane są przez organ zaopatrujący i uwzględnia się w nich: liczbę żywionych, rodzaj i czas wykonywanych zadań, rodzaje i formy stosowanych norm wyżywienia, obecny poziom zapasów środków zaopatrzenia, przewidywane ich zużycie oraz awizowane wcześniej dostawy środków zaopatrzenia żywnościowego.

Organ zaopatrujący jest odpowiedzialny za planowanie i przygotowanie środków spożywczych do skierowania ich do polowych punktów żywnościowych. Jadłospisy opracowywane są przez organ zaopatrujący, zaś polowe punkty żywnościowe przygotowują posiłki zgodnie z treścią jadłospisu. W zależności od sytuacji, zmian w nim może dokonywać dowódca polowego punktu żywnościowego, pod warunkiem że żołnierze muszą otrzymać wszystkie środki spożywcze zaplanowane na dany dzień. Żołnierze mogą spożywać posiłki w polowym punkcie żywnościowym lub na stanowiskach bojowych. Sposób dostarczania i wydawania posiłków określa dowódca pododdziału gospodarczego. Posiłki do spożycia powinny być wydane od 1 do 1,5 godziny przed rozpoczęciem działań. Za organizację polowego punktu żywienia oraz za poprawny sposób dystrybucji posiłków odpowiedzialny jest dowódca pododdziału (Przepisy o działalności służby żywnościowej DU-4.21.1(A)).

W polowych punktach żywnościowych w sytuacji, gdy grupa żołnierzy lub pododdział nie ma możliwości spożyć lub pobrać posiłku w wyznaczonym terminie, dozwolone jest ich przechowywanie w termosach (termoportach) do 4 godzin i wydanie, gdy będzie to możliwe. Po upływie 4 godzin składniki posiłku powinny zostać schłodzone, a przed kolejnym wydaniem należy je powtórnie poddać obróbce termicznej.

Środki zaopatrzenia żywnościowego konieczne do zagwarantowania nieprzerwanego żywienia zaopatrywanych pododdziałów, utrzymuje się w polowych punktach żywnościowych. Prowadzą one żywienie na podstawie zasad gospodarki materiałowej czasu wojny, których podstawą są wymiary rzeczowe norm wyżywienia, a ewidencja środków spożywczych prowadzona jest w ujęciu ilościowym. Centralny organ logistyczny podejmuje decyzje określającą przejście na gospodarkę materiałową.

W działaniach obronnych, żołnierzy można żywić stosując zasadniczą należność żywnościową wojenną „W”, grupową rację żywnościową „PS” lub indywidualne racje żywnościowe „SR” i „SRG”.

Zasadnicza należność żywnościowa wojenna „W” składa się z produktów, które należy poddać obróbce termicznej oraz mechanicznej w celu przygotowania posiłku. Masa jednej racji dziennej należności „W” to 4.1 kg.

Grupowa racja żywnościowa „PS” złożona jest z zestawu produktów spożywczych spakowanego do wspólnego opakowania transportowego. Jeden zestaw zawiera 10 racji dziennych a jego masa wynosi 35,55 kg. Chleb trwały jest przechowywany i wydawany oddzielnie.

Jedna racja dzienna powinna zawierać od 4000 kcal do 4500 kcal, ponadto w jej składzie powinny znajdować się produkty spożywcze, które umożliwią przygotowanie trzech posiłków.

Indywidualna racja żywnościowa „SR” złożona jest z trzech zestawów oraz zawiera takie produkty i akcesoria, które pozwalają na samodzielne przygotowanie ciepłego posiłku. Masa jednego zestawu z opakowaniem nie powinna przekraczać 850 g, a wartość energetyczna racji zawiera około 3600 kcal.

Indywidualna racja żywnościowa „SRG”, to produkty umożliwiające spożycie trzech posiłków (w tym dwóch ciepłych) umieszczonych w jednym zestawie. Masa jednej racji dziennej nie powinna przekraczać 2100 g i powinna zawierać 3600 - 3800 kcal.

Żołnierzom do spożycia wydaje się połowe paczkowane normy wyżywienia (racje żywnościowe) w sytuacji, kiedy żywienie stanu osobowego za pomocą świeżych produktów nie jest możliwe lub gdy otrzymane zadania wymagają działania w oderwaniu od macierzystego pododdziału (oddziału). Jednakże nie powinno się ich stosować dłużej niż 10 dni, a maksymalnie w sytuacjach szczególnych – do 30 dni.

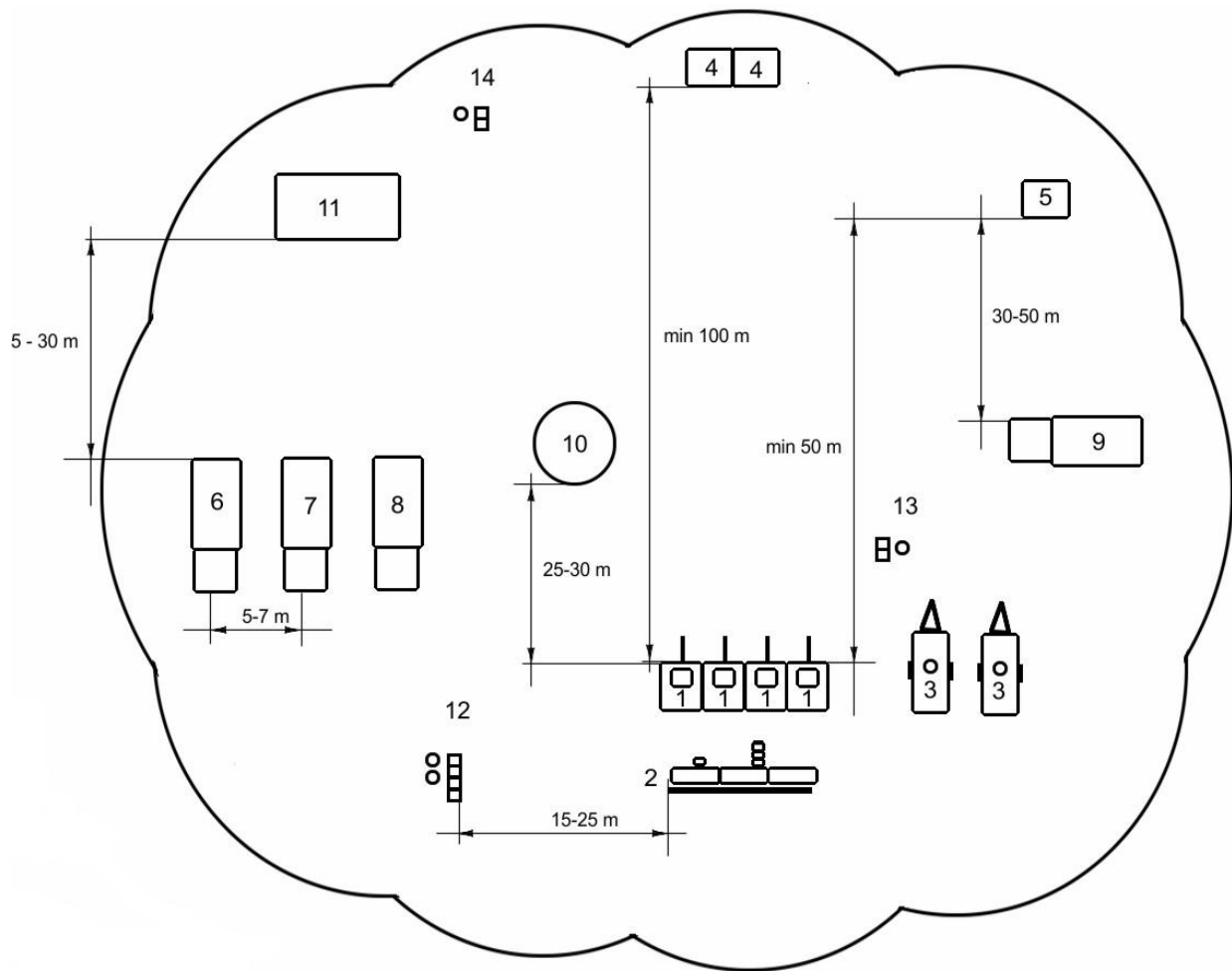
1.2. Organizacja batalionowego punktu żywnościowego

Na szczeblu batalionu (równorzędnym) połowy punkt żywnościowy nosi nazwę „Batalionowy punkt żywnościowy” (bpż). Jest urządzeniem logistycznym przeznaczonym do utrzymania normatywnych wielkości zapasów środków zaopatrzenia żywnościowego pododdziału, przygotowania posiłków dla całego stanu osobowego i dostarczania środków zaopatrzenia oraz posiłków do zaopatrywanych pododdziałów batalionu (Instrukcja Organizacji i Funkcjonowania Wojskowych Obiektów Żywnienia DD/4.21.1.1).

Drużyna gospodarcza plutonu zaopatrzenia jest podmiotem realizującym batalionowy punkt żywnościowy. Jest on wyposażony i obsadzony siłami i środkami drużyny gospodarczej. Dowódca szczebla, w którym jest organizowany bpż określa czas i miejsce jego rozwijania. Batalionowy punkt żywnościowy powinien posiadać wymagane siły i środki, a praca w nim powinna być tak zorganizowana, aby zapewnić możliwość dwukrotnej zmiany jego położenia w ciągu doby, zachowując zdolność do wykonywania zadań.

Środki zaopatrzenia, w ilości większej lub równej jak narzucone urzutowaniem zapasów, utrzymuje się głównie na środkach transportowych. Organ zaopatrywania wyższego szczebla może zezwolić na zwiększenie lub zmniejszenie środków zaopatrzenia.

Batalionowy punkt żywnościowy może być rozwijany w ugrupowaniu bojowym batalionu, 2-5 km za rubieżą styczości, wykorzystując sprzyjające warunki terenowe lub obiekty infrastruktury stacjonarnej. Na rysunku 1 przedstawiono poglądowy schemat rozmieszczenia bpż, w którym ujęto odległości jakie powinny być zachowane pomiędzy poszczególnymi elementami.

Legenda

1. kuchnie polowe KPŻ-170
2. polowy ciąg wydawczy
3. zbiorniki 1000l na wodę
4. ubikacje
5. punkt zbiórki odpadków kuchennych
- 6,7. samochód chłodnia
8. samochód do przewozu pieczywa
9. cysterna do przewozu i dystrybucji wody
10. obieralnia ziemniaków i warzyw
11. miejsce odpoczynku kucharzy
12. zmywalnia sprzętu indywidualnego wyposażenia
13. zmywalnia naczyń kuchennych
14. umywalnia

Rys. 1. Schemat rozmieszczenia batalionowego punktu żywnościowego (bpż)

Źródło: Instrukcja Organizacji i Funkcjonowania Wojskowych Obiektów Żywnienia DD/4.21.1.1, MON - Inspektorat Wsparcia Sił Zbrojnych RP, 2013, s. 72.

Batalionowy punkt żywnościowy powinien znajdować się najlepiej w pobliżu ujęć wody oraz dróg dowozu i ewakuacji. Podczas wyboru miejsca do rozwinięcia batalionowego punktu żywnościowego, w pierwszej kolejności powinno się wykorzystać obiekty stacjonarne, a gdy jest to taktycznie lub technicznie niemożliwe, należy rozmieścić bpż w dostępnym terenie. Rozbudowę inżynierską dla ukrycia i ochrony elementów batalionowego punktu żywnościowego prowadzi się tylko w sytuacji, gdy na jego organizację jest odpowiednia ilość czasu.

Dowódca plutonu zaopatrzenia stawia zadania dla dowódcy batalionowego punktu żywienia i określa w nich (Instrukcja Organizacji i Funkcjonowania Wojskowych Obiektów Żywienia DD/4.21.1.1):

- 1) miejsce i czas rozwinięcia oraz rejon zapasowy, a także przewidywany czas i miejsce zmiany położenia;
- 2) sposób żywienia poszczególnych pododdziałów batalionu, czas i miejsce dostarczenia posiłków;
- 3) czas i miejsce obioru transportu z zaopatrzeniem lub czas i miejsce pobrania ze wskazanego źródła.

Dowódca pododdziału (dowódca drużyny gospodarczej) którego siłami jest organizowany batalionowy punkt żywnościowy kieruje jego pracą, a jego obowiązki to (Instrukcja Organizacji i Funkcjonowania Wojskowych Obiektów Żywienia DD/4.21.1.1):

- 1) organizowanie i kierowanie rozwijaniem i przemieszczaniem bpż;
- 2) organizowanie i kierowanie pobieraniem, przechowaniem i dystrybucją środków spożywczych;
- 3) określanie sposobu przygotowania posiłków, organizowanie terminowego ich dostarczenia i wydawania;
- 4) organizowanie utrzymywania normatywnych zapasów żywności i prowadzenie rozliczania jej zużycia;
- 5) przygotowywanie posiłków zgodnie z otrzymanym jadłospisem.

Kucharze są odpowiedzialni za przygotowanie posiłków oraz są zobowiązani do przestrzegania poniższych obowiązków (Instrukcja Organizacji i Funkcjonowania Wojskowych Obiektów Żywienia DD/4.21.1.1):

- 1) znajomość budowy i eksploatacji użytkowanego sprzętu;
- 2) właściwe dokonywanie obróbki wstępnej i termicznej przygotowywanych posiłków;
- 3) właściwe zużycie środków spożywczych przeznaczonych na potrawy;
- 4) przestrzeganie zasad higieny osobistej, stanu sanitarnohigienicznego oraz zasad BHP na stanowisku pracy;
- 5) dbałość o należyte wykorzystanie sprzętu;
- 6) przygotowanie zgodnie z jadłospisem posiłków oraz terminowe ich wydanie;
- 7) niedopuszczenie do obróbki środków spożywczych o obniżonej jakości, nieswieżych, wskazujących na ich biologiczne lub chemiczne zanieczyszczenie,;
- 8) przestrzeganie procedur sanitarnych w procesie produkcji potraw.

Kierowcy samochodów ciężarowych, chłodni i cystern wykonują prace pomocnicze a do ich zadań należy (Instrukcja Organizacji i Funkcjonowania Wojskowych Obiektów Żywienia DD/4.21.1.1):

- 1) uczestniczenie w rozwinięciu bpż (rozstawienie i uruchomienie sprzętu, gromadzenie opału do kuchen polowych – stałego lub płynnego);
- 2) utrzymanie w należyтым porządku i czystości miejsca spożywania posiłków oraz zaplecza kuchennego;
- 3) wykonywanie prac przeładunkowych środków zaopatrzenia żywnościowego;
- 4) wykonywanie prac pomocniczych w obróbce wstępnej środków spożywczych wydanych do produkcji posiłków;
- 5) gromadzenie i przekazywanie odpadów pokonsumpcyjnych i produkcyjnych do wskazanych miejsc;
- 6) mycie naczyń kuchennych i stołowych;
- 7) oraz udział w przedsięwzięciach obrony i ochrony bpż.

Świeża żywność służąca do przygotowywania określonych w jadłospisie potraw jest kompletowana w zbiorcze jednostki transportowe po 50, 100 lub 500 racji dziennych (rdz) zasadniczej normy wyżywienia (wojennej 050). Stanowisko dowodzenia (SD) brygady określa ilość, rodzaj i czas w jakim są dostarczane środki spożywcze do batalionowych punktów żywnościowych, ustalając je w tonach i DOS (rdz). Organ zaopatrujący na podstawie posiadanych zapasów, rodzajów należności oraz ich roli ustala dokładny asortyment środków spożywczych. Potrzeby środków spożywczych ustala się na podstawie stanu osobowego wynikającego z meldunku dobowego. Bpż zaopatruje się przynajmniej raz na dwie doby, przeważnie na koniec dnia działań.

Zestawy środków spożywczych wydawanych do batalionowego punktu żywnościowego, w ramach zasadniczej normy wyżywienia „W” muszą uwzględniać następujące uwarunkowania (Instrukcja Organizacji i Funkcjonowania Wojskowych Obiektów Żywnienia DD/4.21.1.1):

- 1) żywność na zapas do trzech dni może być kierowana do bpż tylko w ilościach dobowego jej zużycia;
- 2) do bpż powinno się dostarczać produkty spożywcze przetworzone i skoncentrowane;
- 3) do bpż nie wolno kierować środków spożywczych, w postaci, której nie mogą one zostać przetworzone na potrawy, np. mąki zamiast pieczywa itp.

Na podstawie dostępnego asortymentu i ilości środków spożywczych, jakie są potrzebne podczas przygotowywania posiłków, realizuje się planowanie żywienia stanu osobowego bpż. Środki spożywcze potrzebne do przyrządzenia określonych potraw, wydaje się na podstawie jadłospisu dziennego.

Proces wykonania jadłospisu jest realizowany następująco:

1. Ustala się:

- liczbę należności paczkowanych lub suchego prowiantu dla stanu osobowego, którym nie będzie możliwości przygotować posiłku w okresie dłuższym niż dobę,
  - rodzaj oraz ilość posiłków, jakie należy przygotować oraz ustalić normy wyżywienia, jakie powinno się zastosować.
2. Na podstawie powyższych danych oraz stanu faktycznego środków spożywczych ustala się stan żywnościowy, którym należy przygotować na kolejną dobę paczkowane normy wyżywienia, posiłki gotowane oraz suchy prowiant i napoje.
  3. Ustala się asortyment potraw na podstawie podziału środków spożywczych, które znajdują się w zbiorczych jednostkach transportowych zasadniczej normy wyżywienia wojennej „W”.

Żołnierzom wydaje się posiłki w rejonie rozmieszczenia batalionowych punktów żywnościowych lub w punktach żywienia stanowisk dowodzenia albo dostarcza się do pododdziałów. Do spożycia posiłków żołnierze muszą wykorzystywać sprzęt indywidualny (menażka, manierka, niezbędnik). Należy zapewnić żołnierzom miejsce do mycia rąk oraz sprzętu indywidualnego w miejscach, w których posiłki są wydawane i spożywane.

2. MOŻLIWOŚCI ZABEZPIECZENIA ŻYWNOŚCIOWEGO BATALIONU ZMECHANIZOWANEGO W OBRONIE

Podmiotem odpowiedzialnym za wyżywienie żołnierzy w batalionie jest dowódca batalionu. Organizacja i funkcjonowanie batalionowego punktu żywnościowego (bpż) znajduje się w sferze odpowiedzialności dowódcy kompanii logistycznej. Dowódca plutonu zaopatrzenia zarządza pracą bpż przez dowódcę drużyny gospodarczej. Sposób żywienia, kolejność oraz terminy dostarczania lub pobierania posiłków są określane przez szefa sekcji S – 4 batalionu.

Żywność do batalionu jest dowożona pod koniec dnia walki lub raz na dwa dni siłami kompanii zaopatrzenia brygady. W wyjątkowych sytuacjach pluton zaopatrzenia może odtwarzać zapasy pobierając je ze wskazanych przez przełożonego źródeł. Ponadto można korzystać z zasobów miejscowych, takich jak: mleczarnie, piekarnie, hurtownie spożywcze oraz masarnie.

Systematyczne pozyskiwanie i terminowe dostarczanie wody do pododdziałów jest niezbędne do prawidłowego funkcjonowania wojsk. Pluton zaopatrzenia utrzymuje zapasy wody przeznaczone do celów konsumpcyjnych, sanitarnohigienicznych oraz produkcyjno – usługowych. Dobowe zapotrzebowanie na wodę dla batalionu wynosi około 6000 l a dla jednego człowieka około 10 l (Smyk, 2003).

Pluton zaopatrzenia jest w stanie etatowymi środkami wydobyć w ciągu doby 10 m³ i oczyścić 4 m³ (Smyk, 2003).

W okresie przygotowywania obrony zapasy żywności są uzupełniane do pełnych zapasów normatywnych. Pododdziały pierwszo rzutowe uzupełniane są w pierwszej kolejności, zaś drugo rzutowe i zabezpieczające w drugiej kolejności.

W czasie działań obronnych żołnierze mogą być żywieni trzy razy dziennie – gotowanymi posiłkami lub na przemian z suchymi racjami żywnościowymi. W sytuacji styczności z przeciwnikiem żołnierzom donoszą posiłki wyznaczeni „nosiciele”, którzy są odpowiedzialni za dostarczenie termosów do stanowisk ogniowych. W warunkach, gdy nie ma styczności z przeciwnikiem żołnierze mogą pobierać posiłki osobiście z kuchni polowych.

3. KONCEPCJA ZABEZPIECZENIA ŻYWNOŚCIOWEGO BZ W OBRONIE

Podstawą badanego wariantu obrony bz jest ćwiczenie grupowe pod tytułem „Zabezpieczenie logistyczne BZ w obronie”, prowadzone na kursach kwalifikacyjnych na Wydziale Bezpieczeństwa i Logistyki WAT w 2019 roku.

3.1 Sytuacja ogólna

Przeciwnik

Celem militarnym przeciwnika jest rozbicie wojsk sojuszu i opanowanie obszaru do WISŁY. Na opanowanym obszarze proklamowanie republiki federacyjnej BELANDU. Na kierunku obrony 2bz działania prowadzi 81BZ SAMBII, która opanowała obiekt, skąd zabezpieczy wejście do walki 84BZ.

Wojska własne

Celem działania wojsk własnych jest utrzymanie nakazanego pasa obrony. Wykorzystując ukształtowanie terenu zmylić przeciwnika co do przebiegu skraju obrony oraz zmusić go do rozwinięcia sił głównych.

Zadanie dla 1BZ

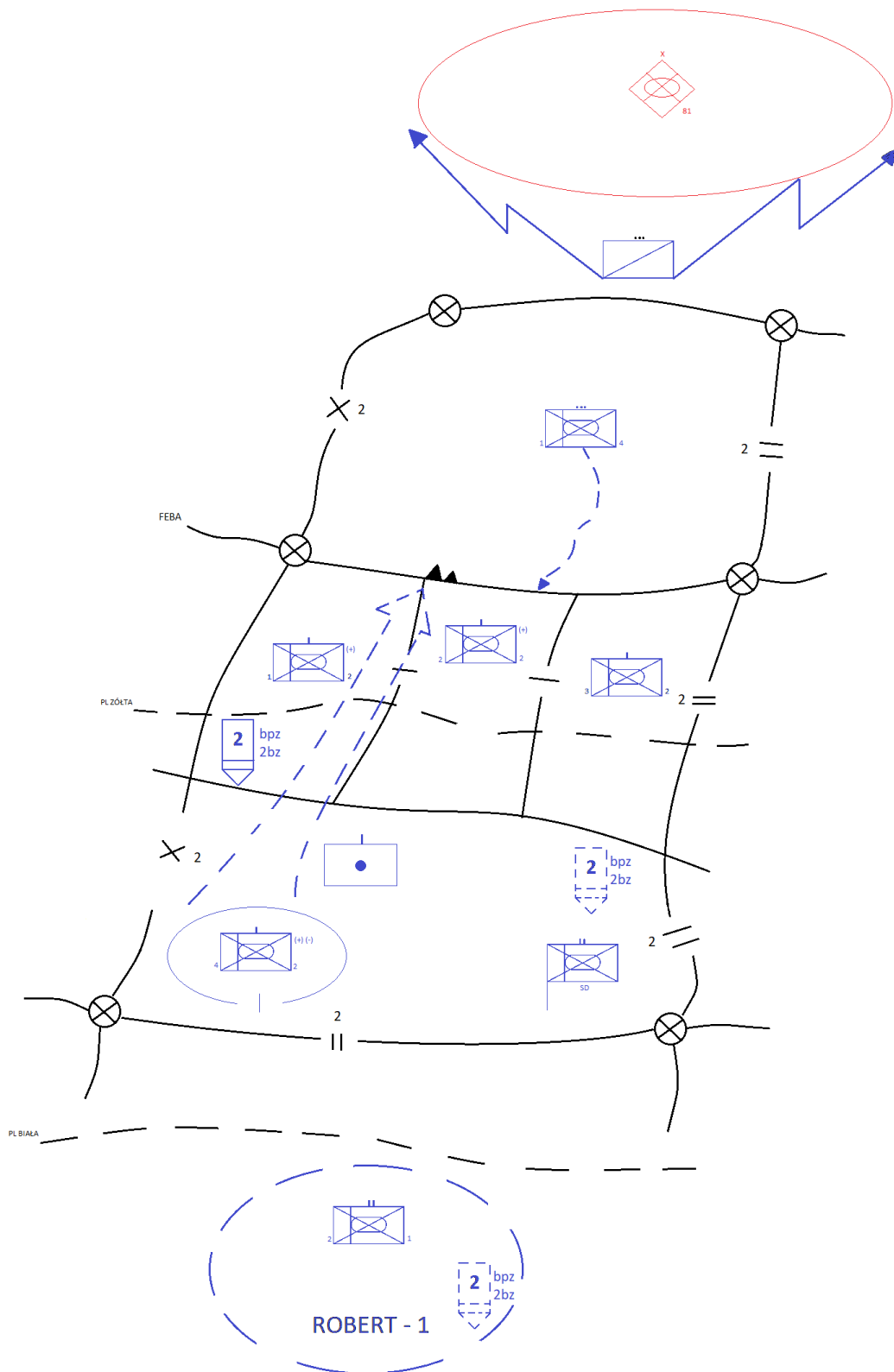
Siłami oddziałów pierwszego rzutu załamać natarcie przeciwnika na pierwszej pozycji obrony. Działaniami manewrowymi kanalizować jego natarcie, a w sytuacji włamania w głąb obrony, rozbicie kontratakami włamujących się sił. W przypadku zyskania powodzenia przez przeciwnika ostatecznie zatrzymać go na PL BIAŁA.

Pożądanym stanem końcowym jest sytuacja, w której przeciwnik zostanie zatrzymany w głównym pasie obrony dywizji bez możliwości kontynuowania natarcia przy jednoczesnym zachowaniu gotowości przez oddziały dywizji do zabezpieczenia wykonania przeciwuderzenia przez Siły Wsparcia Sojuszu.

Wnioski z rozkazu Dowódcy 1BZ do obrony dla Dowódcy 2bz:

1. Po zajęciu nakazanego rejonu obrony, przyjąć w podporządkowanie kompanię czołgów z czwartego batalionu czołgów (Dowódca 2bz przydzielił po 1 plcz do 1, 2 i 4 kz).
2. Przeprowadzić rozbudowę inżynieryjną na FEBA, a następnie osiągnąć gotowość do prowadzenia działań obronnych.
3. Zabezpieczyć wyjście z walki 1bz, który wykonywał zadanie w pasie przesłaniania, przejąć prowadzenie działań obronnych i ostatecznie zatrzymać na FEBA.
4. Bronić rejonu obrony na kierunku głównego wysiłku obrony brygady.
5. W przypadku braku możliwości utrzymania FEBA wykorzystując system zapór inżynieryjnych oraz ogień artylerii całością sił zająć kolejną rubież w głębi ugrupowania na PL ŻÓŁTA.
6. W przypadku zatrzymania przeciwnika na PL ŻÓŁTA wykonać kontratak 4kz i odtworzyć FEBA.
7. W przypadku przełamania przez przeciwnika PL ŻÓŁTA na sygnał DOM-2 prowadzić działania opóźniające i przekazać prowadzenie walki dla pierwszego batalionu zmechanizowanego. Następnie wyjść z walki i odtworzyć zdolność bojową w rejonie ROBERT-1.
8. Od D+6 osiągnąć gotowość do działania jako OOW Dowódcy 1BZ.

Na rysunku 2 przedstawiono szkic wariantu obrony 2 batalionu zmechanizowanego.

Rys. 2. Szkic wariantu obrony 2 batalionu zmechanizowanego
Źródło: Opracowanie własne na podstawie literatury.

3.2 Koncepcja i kalkulacje taktyczne dotyczące możliwości zabezpieczenia żywnościowego 2bz w obronie

Na potrzeby ćwiczenia przyjęto, że stan batalionu wynosi 773 żołnierzy, po uwzględnieniu 5% strat w dotychczasowych działaniach bojowych. Dodatkowo batalion przyjął w podporządkowanie kompanie czołgów, której stan osobowy wynosi 65 żołnierzy. W takiej sytuacji stan żywionych wynosi 838 osób.

Po zajęciu rejonu obrony, 2bz przyjmuje w podporządkowanie kompanię czołgów, a następnie przeprowadza rozbudowę inżynieryjną na FEBA oraz na PL ŻÓŁTA. Głównym zadaniem drugiego batalionu zmechanizowanego jest bronić rejonu obrony na kierunku głównego wysiłku obrony brygady, w sytuacji gdy batalion będzie musiał się wycofać, zajmie pozycje na PL BIAŁA, a gdy przeciwnik nadal będzie skutecznie nacierał, batalion będzie musiał wycofać się i odtworzyć zdolność bojową w AA ROBERT – 1. Czas realizacji działań jest przewidywany na 7 dni.

W pierwszym dniu działań bojowych - „D”, batalion będzie żywiony przy użyciu 2/3 racji „SR” i 1/3 racji „PS” na koniec dnia walki. Zapasy dla batalionu nie będą uzupełniane, ponieważ batalion korzysta z środków zaopatrzenia, które zostały zgromadzone wcześniej.

W „D+1” żołnierze otrzymają 2/3 racji „SR” oraz – jeśli będzie możliwe – gorący posiłek z 1/3 należności „W”.

Od „D+2” do „D+6” stan osobowy będzie stanowił 85% stanu wyjściowego. Zmniejszenie liczby żywionych wynika ze strat poniesionych w walce. 713 żołnierzy będzie żywionych należnością „W”.

W celu określenia wielkości zużycia środków spożywczych podczas planowania działań bojowych należy naliczyć jedną rację dzienną (rdz) na jednego żołnierza lub dla pododdziału na dobę walki. Do tych obliczeń wykorzystuje się wzór (1) (Kurasiński, 2014):

$$Z = N_n * S_e * D \quad (1)$$

gdzie:

Z – normatyw zużycia,

N_n – normatyw naliczeniowy na jednego żołnierza,

S_e – stan etatowy danego pododdziału,

D – liczba dni.

Dla całego stanu osobowego należy również oddzielnie określić przewidywane potrzeby wody konsumpcyjnej. Nalicza się ją na podstawie wymiaru ilościowego normy wody butelkowanej.

Woda butelkowana – jest to woda pochodząca ze specjalnych ujęć, poddana procesom przetwórczym, która bez gotowania nadaje się do celów konsumpcyjnych dla ludzi. Jest butelkowana lub dostarczana w opakowaniach zbiorczych, które umożliwiają pobieranie jej w sposób

indywidualny. Dzienna norma wody konsumpcyjnej na żołnierza w umiarkowanej strefie klimatycznej wynosi 2,5l (Kurasiński, 2014).

Do tych obliczeń można wykorzystać wzór (1). Po podstawieniu wartości, otrzymano wyniki prognozowanej wielkości zużycia środków spożywczych i wody butelkowanej dla walczącego batalionu w okresie 7 dni działań.

Tabela 1. Prognozowana wielkość zużycia środków żywnościowych i wody butelkowanej (CDOS) na 7 dni działań bojowych dla stanu osobowego batalionu

Doba Walki	Sposób żywienia	Środki żywnościowe		Woda butelkowana	
		CDOS	Kg	CDOS	L
D	2/3 racji SR i 1/3 racji "PS"	1	995	1	2095
D+1	2/3 racji "SR" i 1/3 należności "W"	1	1147	1	2095
D+2 - D+6	Należność „W”	5	14617	5	8913

Źródło: Opracowanie własne na podstawie literatury.

PODSUMOWANIE I WNIOSKI KOŃCOWE

Na zdolności bojowe żołnierzy w działaniach taktycznych składa się wiele czynników. Jednym z istotnych obszarów jest prawidłowa organizacja zabezpieczenia żywnościowego, a w szczególności: skuteczność dostarczania żywności, skuteczne planowanie, terminowość wydawania oraz jakość posiłków. Wystąpienie zakłóceń w jednym z przedsięwzięć organizacji żywienia w działaniach bojowych może negatywnie wpłynąć na żołnierzy oraz działania bojowe całego pododdziału.

Głównym celem artykułu było zaprezentowanie wariantu koncepcji zabezpieczenia żywnościowego batalionu zmechanizowanego w obronie oraz kalkulacji taktycznych w tym zakresie. Dodatkowo celem pośrednim było przedstawienie możliwości realizacji zabezpieczenia żywnościowego przez batalionowy punkt żywnościowy.

Analiza dostępnej literatury z obszaru zabezpieczenia logistycznego batalionu w działaniach bojowych oraz badania polegające na zaprezentowaniu optymalnego wariantu koncepcji zabezpieczenia żywnościowego 2bz w obronie pozwoliły na sformułowanie następujących wniosków:

1. Zasady żywienia żołnierzy w czasie „W” są ściśle określone w obowiązujących instrukcjach i dokumentach normatywnych. Batalionowy punkt żywnościowy (bpż) jest podstawowym modułem, którego głównym zadaniem jest wyżywić podlegający mu stan osobowy. Żywienie w działaniach bojowych powinno być oparte na polowych paczkowanych normach żywnościowych oraz produktach żywnościowych wchodzących w skład normatywu W.

2. Z wyliczeń zużytych norm żywności wynika, że po wykonaniu zadania i zajęciu rejonu odtwarzania zdolności bojowej transport brakujących produktów żywnościowych z BPŻ, 2bpz jest w stanie zabezpieczyć własnymi siłami i środkami.
3. Etatowe siły i środki kompanii logistycznej batalionu zmechanizowanego są w stanie w pełni zabezpieczyć proces żywienia żołnierzy 2bz w działaniach bojowych. Kompania logistyczna nie posiada specjalistycznych etatowych pododdziałów zabezpieczenia bojowego, dlatego wśród przedsięwzięć obrony i ochrony przeważają elementy ochrony biernej.
4. Na podstawie charakteru działań obronnych można stwierdzić, że zaproponowana koncepcja żywienia nie powinna w sposób istotny zakłócić systemu dowozu środków materiałowych w 2bz.

Podsumowując, batalionowy punkt żywnościowy zorganizowany i funkcjonujący w zaprezentowanej formie jest w stanie zapewnić sprawne żywienie żołnierzy w czasie działań bojowych. Umożliwi to optymalną realizację postawionych przez dowódcę batalionu zadań.

LITERATURA

- [1] KURASIŃSKI, Z. (2014). *Kompendium logistyka wojskowego*. Warszawa: WAT, 41.
- [2] MINISTERSTWO OBRONY NARODOWEJ. (2013). *Instrukcja Organizacji I Funkcjonowania Wojskowych Obiektów Żywienia DD/4.21.1.1*. Bydgoszcz: Inspektorat Wsparcia Sił Zbrojnych RP.
- [3] MINISTERSTWO OBRONY NARODOWEJ. (2016). *Przepisy o działalności służby żywnościowej DU-4.21.1(A)*. Bydgoszcz: Inspektorat Wsparcia Sił Zbrojnych RP.
- [4] SMYK, S. (2003). *Zabezpieczenie logistyczne batalionu w działaniach taktycznych*. Warszawa: Przegląd Wojsk Lądowych. 3.